

PRESTATIEAFSPRAAK DUURZAAM EN BETAALBAAR WARMTENET

Deze publicatie is één in de reeks 'Bouwstenen energiebesparing in prestatieafspraken', gemaakt in opdracht van Aedes, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Woonbond, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Marlou Boerbooms, Energieambassadeur
Bart Verhaeghe, Communicatie en advies

PRESTATIEAFSPRAAK DUURZAAM EN BETAALBAAR WARMTENET

Het Amer-warmtenet levert al meer dan 40 jaar warmte aan woningen en bedrijven in de regio Breda en Tilburg. Ennatuurlijk levert de warmte. Er zijn [33.000 woningen aangesloten](#) op het warmtenet waaronder huurwoningen van de corporaties in de regio. De gemeenten Breda en Tilburg werken samen met Ennatuurlijk en de corporaties aan een duurzaam en betaalbaar warmtenet. De corporaties organiseerden zich regionaal. Zij verenigden zich in een samenwerkingsverband AWLTT. AWLTT staat voor de corporaties Alwel, WonenBreburch, Laurentius, Tiwos en TBV Wonen. Zij zijn in de regio Breda en Tilburg actief. De in Breda actieve huurdersorganisaties CHAB, Huurderskoepel Laurentius en Bewonersplatform WonenBreburch Breda vormen de '[Gezamenlijke Huurderskoepel Breda \(GHK\)](#)'. In Tilburg zijn de huurdersorganisaties verenigd in het '[Stedelijk Bewoners Overleg Tilburg \(SBO\)](#)'. Zij zijn partner in de prestatieafspraken. Ennatuurlijk is gesprekspartner bij de totstandkoming van de prestatieafspraken. Bijzonder is dat gemeenten, corporaties en huurdersorganisaties regionaal samenwerken en ook de prestatieafspraken benutten om te komen tot een meer duurzaam en betaalbaar warmtenet.

ALLIANTIE Breda 2019-2023

Het verduurzamen en verdichten van het Amer-warmtenet, waarbij de gemeente, corporaties en GHK streven naar uniforme en betaalbare tarieven voor zowel huurders als particulieren. Als eerste stap wordt in 2019 het contract tussen Ennatuurlijk, AWLTT en gemeente gerealiseerd, waarin een afspraak vastligt over een uniform tarief en waarmee de corporaties zicht hebben op welke woningen zij kunnen aansluiten en in welke volgorde.

Klik [hier](#) voor de video.

PRESTATIEAFSPRAKEN JAARSCHIJF 2019-2020

Opstellen contract tussen Ennatuurlijk, AWLTT en de gemeente Breda.

WAAROM

Ronald van Isselt, manager bedrijfsvoering, Alwel: 'Wij willen toewerken naar een gelijk speelveld voor iedereen die is aangesloten op het warmtenet zodat de kosten onderling vergelijkbaar zijn. Er moeten fatsoenlijke tarieven gerekend worden. Voor bewoners, huurder of eigenaar-bewoner moet de aansluiting op het warmtenet aantrekkelijk zijn. Door openheid tussen Ennatuurlijk, gemeenten en corporaties willen we toewerken naar een meer sociale tariefstelling. Het overleg heeft het vertrouwen hersteld. Er is een kanteling in maatschappelijk draagvlak'.

Perry van Happen, WonenBreburch: 'Betaalbaarheid staat voorop voor onze huurders. Wij willen naar uniforme en betaalbare tarieven. Daarnaast is het van belang om het Amernet in stappen te verduurzamen. Nu draait de centrale deels op kolen en biomassa. De kolen worden uiterlijk in 2024 door biomassa vervangen. Kleinschalige decentrale bronnen gaan aanhaken op het net. Nieuwe duurzame bronnen moeten de biomassa op termijn grotendeels vervangen'.

Harm Eetgerink, gemeente Tilburg: 'Al 40 jaar zijn er woningen in Tilburg en Breda aangesloten op het Amernet. Het benutten van warmte die vrijkomt bij bedrijfsprocessen, zoals de productie van elektriciteit, levert een grote bron van CO₂-reductie op'.

HOE

Het Amernet was lange tijd in handen van de overheid. Het is inmiddels geprivatiseerd. Ennatuurlijk is de private warmteleverancier. De prijsafspraken uit het verleden waren een bron van discussie. De prijzen verschilden onderling per gebied. Kosten werden meerdere malen in rekening gebracht en dat leidde tot conflict. Bewoners waren boos en de corporaties waren kritisch. Het sentiment was negatief. Dat was aanleiding voor partijen om aan tafel te gaan. Een tariefstelling die aantrekkelijk is voor degenen die aangesloten zijn en waarvan de kosten transparant zijn, is een belangrijk agendapunt. Er is een maandelijks driehoeksoverleg tussen Ennatuurlijk, de corporaties, de gemeenten Breda en Tilburg. Dit loopt nu enkele jaren en draagt bij aan transparantie en vertrouwen. In het

overleg is besloten een [businessmodel Warmtenet-werk West-Brabant](#) te ontwikkelen. Dit model toont het effect van wijzigingen van de uitgangspunten op de bijdrage in de aansluitkosten. Naast het driehoeksoverleg is er een samenwerkingsverband Amersregio. Hier participeren de partners uit het driehoeksoverleg en andere belanghebbenden. Dit zijn netbeheerder Enexis, Provincie Noord-Brabant, tuinders uit Made, energiecollectieven zoals CEDER, BRES, en collectief Reeshof warmte. Corporaties zoals Thuisvester uit Oosterhout haken aan. In 2018 is het programma '[Verduurzaming Amernet](#)' vastgesteld met zes doelen in en om het Amernet:

1. Decentrale duurzame opwek van 30 MW in 2024 en 74 MW in 2038
2. Geleidelijke daling van de temperatuur van geleverde warmte met -1°C per jaar
3. Groei aantal warmteaansluitingen van 2% per jaar in woningequivalenten
4. Energiebesparing van 2% per jaar
5. Participatie door gebruikers met een participatietraject tot 2024
6. Rapportage CO_2 -uitstoot wordt jaarlijks gerapporteerd

De ontwikkeling naar decentrale duurzame opwek is gestart het voorbereiden van een Aquathermie project in Geertruidenberg, waar de centrale staat. EBN heeft de businesscase Geothermie doorgerekend. Het is nu nog niet rendabel. In Waalwijk en Dongen liggen bedrijven die restwarmte produceren en dat biedt nieuwe kansen om woningen aan te sluiten.

Er wordt ingezet op een midden-temperatuur net. Nu is het Amernet nog een hoog temperatuurnet en levert 90 graden Celcius aan. Dit wordt geleidelijk verlaagd met 1 graad Celcius per jaar richting 70 graden Celcius zodat het een midden temperatuur net wordt. Nieuwe aansluitingen zijn nu meestal maximaal 70 graden Celcius.

Corporaties in Breda, Oosterhout en Tilburg verhuren ruim 20.000 woningen die zijn aangesloten op het Amernet. Groei van het aantal warmteaansluitingen wordt gerealiseerd door enerzijds goede voorwaarden te creëren en anderzijds het aantal aansluitingen te vergroten. In Breda wordt de warmtering nu gesloten. Doordat het vertrouwen is hersteld, is er investeringsruimte. Onderzoek gaf inzicht in welke wijken eenvoudig kunnen overstappen. Er zijn 6.000 woningen met een hoge po-

tentie. Voor deze groep wordt aansluiting op kortere termijn onderzocht. De grootste groep heeft een midden potentie. Dit betekent dat deze woningen op termijn kunnen aansluiten. Door uitvoering van het programma verduurzaming Amernet worden de condities voor aansluiting verbeterd.

Verduurzaming van het warmtenet maar ook energiebesparing van de woningen die zijn of worden aangesloten is van belang. De corporaties zetten hierop in. Als de warmtevraag van de woningen omlaaggaat, kunnen er meer woningen aangesloten worden. Daarnaast neemt Ennatuurlijk maatregelen om het warmtenet zelf efficiënter te maken en energieverliezen te beperken.

Participatie door gebruikers is een belangrijke doelstelling. Draagvlak is nodig om een warmtenet uit te breiden en meer aansluitingen te realiseren. Er zitten bewoners aan tafel om te komen tot een duurzaam en betaalbaar Amernet. De regio's betrekken bewoners en partijen bij de regionale energiestrategie (RES). In de RES wordt de uitbreiding en verduurzaming van het Amernet opgenomen. Een Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse zal in de regio West- en Hart van Brabant inzicht geven in de potentie. Bij het maken van prestatieafspraken worden de huurdersorganisaties betrokken. En de gemeenten betrekken bewoners bij het opstellen van de transitievisie warmte die zij per wijk opstellen. De plannen moeten eind 2021 vastgesteld zijn. Zo heeft het college van Burgemeesters & Wethouders van Tilburg een [Transitievisie Warmte](#) vastgesteld waarin draagvlak de pijler vormt voor de wijkplannen. De visie geeft inzicht in het proces, de organisatie en de planning waarin de verschillende wijken betrokken worden.

VIDEO

Klik [hier](#) voor de video.

ONDUIDELIJKHEID

De komende twee jaar zijn belangrijke jaren. De gemeenten maken nu warmte transitieplannen voor de wijken. Hierin geven zij aan waar aansluiten op het warmtenet kansrijk is. De gemeente krijgt een regierol. Het is nog onduidelijk of zij een aansluitplicht kan opleggen. Wat worden de tarieven en de overige condities? Deze zaken worden besproken in het samenwerkingsverband rondom het Amernet.

WAT GEEF JE MEE AAN ANDERE REGIO'S

Ronald van Isselt, Alwel: 'Kijk naar de alternatieven. Heb je restwarmte of is die niet aanwezig in jouw regio. Als er geen bronnen zijn dan kan je nieuwe bronnen organiseren, maar dat kost tijd en geld. In Roosendaal heeft de gemeente nu een warmtebedrijf opgericht. Dat gaat restwarmte leveren vanuit de afvalverwerking. Ook daar hebben wij gekeken of er alternatieven zijn. Voor deze regio Tilburg-Breda is het warmtenet beschikbaar. Wij werken aan goede condities, waarbij betaalbaarheid voor onze huurders centraal staat.'

Perry van Happen, WonenBredburg: 'Wij realiseren hier een samenwerking in de keten. Zowel het warmtebedrijf als de uiteindelijke afnemers zitten met elkaar aan tafel en proberen zo transparant mogelijk te komen tot gedeelde belangen. Een goede externe procesbegeleider hierop betrekken, is zinvol.'

Harm Eetgerink, gemeente Tilburg: 'Zoek de samenwerking op. Zoek naar een algemene deler. Dat hebben wij hier gedaan als gemeenten, corporaties en Ennatuurlijk. Corporaties willen niet vooraf investeren. De gemeenten willen dat het aanbod ook aantrekkelijk is voor de eigenaar-bewoner. Door te werken aan betaalbare kosten voor degene die aansluit, zorgen we ervoor dat deze kans op CO₂-reductie benut wordt.'

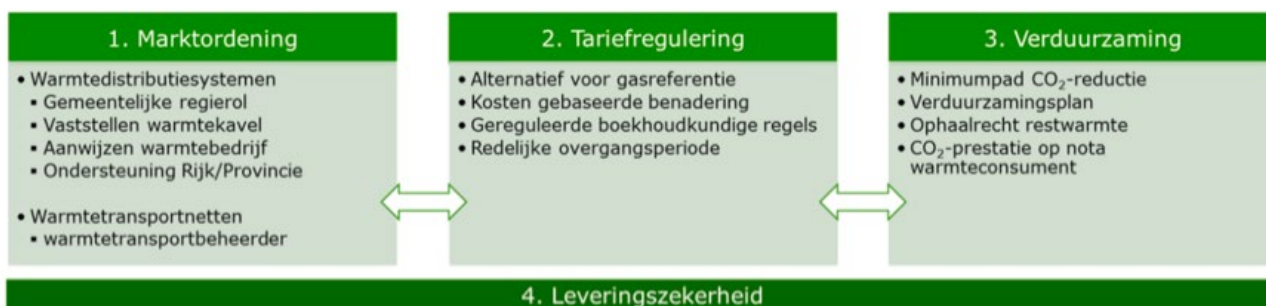
STARTMOTORKADER

Landelijk hebben woningcorporaties en warmtebedrijven de handen ineengeslagen om de verduurzaming van de warmtevoorziening voor huurders zo goed mogelijk te regelen. Het resultaat is een akkoord over het zogenoemde [Startmotorkader](#). Een belangrijk element van de afspraken is het inzicht in de kosten door een transparante businesscase. Per project zullen corporaties en warmtebedrijven afspraken maken over de bijdrage in de aansluitkosten. Deze kosten hebben een relatie met de relevante projectrisico's. Als hulpmiddel bij deze onderhandelingen werken partijen op projectbasis. Zij maken gebruik van een gestandaardiseerd model voor de businesscase, een zogenaamde template. Het warmtebedrijf biedt daarmee inzicht in de kosten en baten van de businesscase. Zij toont in welke mate bepaalde maatregelen ('knoppen') de bijdrage in de aansluitkosten kunnen verlagen. Zij werken samen op vertrouwelijke basis. Hierdoor wordt transparant of er een goede balans is tussen een eerlijke prijs en investeringszekerheid. De afweging tussen de kostprijs en een redelijk rendement worden bespreekbaar gemaakt. In het Startmotorkader worden handvatten gegeven voor een aantrekkelijk aanbod voor de huurder en het aansluiten bij de wijkgerichte aanpak. Het dossier warmtenetten van Aedes biedt een [toolbox](#) van instrumenten.

AARDGASVRIJ EN MEER

Voor gemeenten, corporaties en huurdersorganisaties die aan de slag gaan met aardgasvrije wijken, heeft RVO.nl kennis [hier](#) gebundeld. Warmtenetten maken het mogelijk om woningen aardgasvrij te maken. Daarom opent op 1 mei 2020 de [Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen \(SAH\)](#) voor verhuurders bedoeld om huurwoningen aan te sluiten op warmtenetten.

De Warmtewet 2 zal leiden tot een fundamentele aanpassing van de regelgeving rondom collectieve warmtesystemen. In dit schema is dit weergegeven. De toelichting staat in de [Kamerbrief voortgang wetstraject Warmtewet 2](#).

DANK EN MEER INFORMATIE

Voor deze bouwsteen danken we de door ons geïnterviewde mensen:

- Harm Eetgerink, adviseur warmtenetwerken, gemeente Tilburg: harm.eetgerink@tilburg.nl
- Ronald van Isselt, manager bedrijfsvoering, Alwel: r.vanisselt@alwel.nl
- Perry van Happen, Programmamanager duurzaamheid, WonenBreborg: p.vanhappen@wonenbreburg.nl

ENERGIEBESPARING IN PRESTATIEAFSPRAKEN

De bouwstenen energiebesparing in prestatieafspraken zijn [hier](#) te vinden:

- Aansluiten op een warmtenet
- Duurzaam en betaalbaar warmtenet
- Aardgasvrije wijkaanpak
- Koken zonder aardgas
- Samen met de bewoner verduurzamen
- Bewustwording energiegedrag
- Huurdersorganisaties beheren eigen budget
- Klimaatadaptatie
- Circulariteit
- Databank bouwmaterialen

De bouwstenen zijn een vervolg op de [Inspiratiegids energiebesparing in prestatieafspraken](#) (2019). Deze gids geeft inzicht in 12 prestatieafspraken die bijdragen aan lagere woonlasten en een beter wooncomfort.

COLOFON

Deze uitgave is gemaakt in opdracht van:

- Aedes
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Woonbond
- het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)
- de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Foto's en video's

- Ennatuurlijk, Marlou Boerbooms

Redactie en vormgeving

- Marlou Boerbooms
marlou@energieambassadeur.nl
- Bart Verhaeghe
bcverhaeghe@gmail.com

Mei 2020

